

MILLİYET 31 MAYIS 1976

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCELERİ

Macar milli kahramanı Prens Rakoczi Frenç II ve onunla Türk topraklarında yıllar boyunca mülteci misafir sıfatıyla yaşayan Macarlar, XVIII. yüzyılın Türk - Macar ilişkilerini meydana getirmiştir. Bu ünlü Macar Ulusal kahramanının 300. yıldönümü UNESCO'NUN benimsemesiyle bütün dünyada ve Türkiye'de bugün törenlerle kutlanmaktadır. Türkiye ile Macaristan arasındaki tarihi olaylarda Türkiye daima yapıcı ve barışçı bir rol oynamış, hakları ve özgürlükleri savunanların yanında olmuştur.

Türk - Macar ilişkileri ve Prens Rakoczi

YAZAN

Prof.Dr. M. Tayyib GÖKBİLGİN

Istanbul Üniversitesi öğretim üyesi

TARİHTE Türkler ve Macarlar arasında çeşitli ilişkiler olmuştur. Bunların dil akrabalığı ve soy beraberliği niteliğinde olduğunu savunanlar bulunduğu gibi, yakın komşuluk, kültür alışverişi, yaşama biçiminin benzerliği şekillerinde görüldüğünü belirten dilci, tarihçi, arkeolog bilginler de vardır.

Gerçekten, eski çağın derinliklerine inildikçe bu görüşleri yer yer, zaman zaman haklı çıkaracak belgelere raslanır. Bu ilişkilerin Ortaçağ süresince daha belirgin olayları, tezahürleri, kanıtları ile karşılaştığı da bir gerçektir.

Ancak, XVI. yüzyıldan başlayan ilişkilerin daha ayrı, çeşitli, renkli özellikleri vardır. Bu dönem, Osmanlı Türklerinin Macar topraklarında egemenliği ile belirlenir ve egemenlik XVII. yüzyıl sonunda, Karlofça antlaşması ile sona erdikten sonra da yine yüzyıllar boyunca şu ya da bu biçimde sürüp gider.

BAĞIMSIZLIK SAVAŞÇISI

Macar milli kahramanı Prens Rakoczi Frenç II. ve onunla Türk topraklarında yıllar boyunca mülteci misafir sıfatında yaşayan Macarlar, bu son dönemin, XVIII. yüzyılın Türk - Macar ilişkilerini meydana getirmiştir. Şöyle ki, Karlofça antlaşmasından sonra Osmanlı devleti, Habsburg hanedanının izlediği politikanın gelecekte bir tehlike

yaratacağını anlamış, kayıpları geri almak ve uğradığı yenilgilerin de bölge barışında dengeyi bozacağı hesabını yaptığı için fırsat gözetmeye başlamıştı . Bu sırada Macaristan'da Avusturyalılara karşı Macarların özgürlüğü ve bağımsızlığı için mücadelede bulunan bir kahraman vardı ki, o da Prens Rakoczi Ferencz II. idi. O, Osmanlı devletine bağlı Erdel beylerinin soyundan geliyordu. olan davranışlardan canı yananlar, bu önderin bayrağı altında İmparator Leopold'un yönettiği Avusturya'ya karşı özgürlük ve bağımsızlık mücadelesine girişmişlerdi. 1703-1711 yılları arasında birçok başarıya da ulaşmışlardı.

TÜRKİYE YILLARI...

Rakoczi, mücadeleleri sırasında Türk devlet adamları ile devamlı temas halindeydi. Mektuplarını, elçilerini Edirne'ye, İstanbul'a gönderiyor, durumunu anlatıyor, geleneksel hale gelen Türk - Macar dostluğundan bu davasında anlayış ve yardım beklediğini bildiriyordu. Fakat, çeşitli etkenlerle başarısızlığa ve yenilgiye uğrayınca önce Lehistan'a sonra Fransa kralına sığınmak zorunda kalmıştı. Macarları Habsburgların baskısından kurtarıp özgürlüğe kavuşturmak isteyen bu Macar kahramanı, başarısızlıktan yılmamış, umudunu yitirmemiş ve Osmanlı devlet adamları ile ilişkilerini sürdürmekten geri kalmamıştı. Elçilerini Eflak beyinin yanında bulunduruyor ve fırsat kolluyordu ki, bu da çok geçmeden belirdi.1716'da Osmanlı - Avusturya savaşları başlayınca, Türk kumandanlarının ve yetkili devlet adamlarının tavsiyesine uyarak, Türkiye'ye davet edildi. Edirne'ye getirilerek padişah tarafından kabul olundu ve kendisine Macar krallığı tevcih edildiğine ilişkin bir ahitname verildi. Gerçekten, o, kumandanları ve askerleriyle cepheye gitti, savaşa girdi ve Osmanlı ordusunun yardımcı birlikleri önünde canla başla savaştı. Ancak, genel durum elverişli değildi. Kısa bir süre sonra mütareke, ardından andlaşma (Pasarofça 1718) meydana geldi ve Rakoczi ile maiyetindekiler Türk topraklarında mülteci ve misafir olarak yıllarca yaşadılar.

300.YILI

İşte bu Macar milli kahramanı prensin, 1976 yılında, doğumunun 300. yıldönümü vesilesiyle, Türkiye'de ve başka yerlerde, UNESCO tarafından da benimsenmiş olarak, bilimsel nitelikteki tarihi konferans, seminer ve symposiumlarda, hatırası anılmakta ve o dönemin acı-tatlı olayları bir defa daha söz konusu edilerek tarihi gerçeklerin üzerinde durulmaktadır. Bu tarihi olaylarda Türk devleti ve Türk toplumu daima yapıcı ve barışçı bir rol oynamış hakları ve özgürlükleri savunanların yanında olmuş, bu arada kendisi de yüzyıllarca çok defa dostça beraber yaşamış, Macarları da himayesine almaktan, onları aziz ve dost bir misafir gibi ağırlamaktan çekinmemiştir.

Gerçekten, Rkoczi Ferenc II, yıllarca maiyetindekilerle birlikte, bu sıfatla İstanbul'da Tekirdađ'da, İzmir, Edirne ve başka yerlerde yaşadılar. Bu Macar kahramanının katibi ve ölünceye kadar yanından ayrılmayan Mikes Kelemen bu gerçekleri şöyle dile getirmişti: "Efendimiz burada (Tekirdađ) büyük bir hürmet görmektedir, yeter derecede para veriyorlar, o kadar ki Fransa'da altı senede vermedikleri parayı burada bir senede veriyorlar".

Bu gerçeği aynı konuda uzun boylu araştırmalar yapan tarafsız Macar tarihçisi Karacson İmre de kabul etmekte, Bab-ı Ali'nin Rakoczi ve Macar mültecileri hakkında yüzyılı dolduran bir sürede her türlü ihtiyaçları için ihtimam gösterdiği belgelerdeki rakamlarla ispatlamaktadır.

İKİ YAKIN HALK

Türk ve Macar milletleri arasında varlığı çok eskiden beri bilinen tarihi münasebetler, iki milletin moral yapısı, ahlak, adet ve geleneklerindeki bazan şaşılacak dereceyi bulan benzerlikler, her halde, bu yakınlığı ve benzeri tarihi gerçekleri, bu vesile ile İstanbul Üniversitesi'nde bugün başlayacak olan symposiumda da, anarken hem milli kahraman Rakoczi ve mülteci Macarların, hem de, Macaristan'da Türk tarihinin şanlı menkıbelerini yaratan tanınmış ya da adları bilinmeyen Türk kahramanlarının aziz hatıraları önünde saygılarımızı belirtmek isteriz.